

WAT DOET DE LANDELIJKE OVERHEID AAN TERRORISMEBESTRIJDING?

In dit document kunt u lezen wat de landelijke overheid doet aan terrorismebestrijding. U krijgt eerst een korte samenvatting, daarna volgt uitgebreidere informatie. Deze tekst is gebaseerd op de handreiking 'Terrorismebestrijding op lokaal niveau'. U kunt deze handreiking downloaden of bestellen op www.nederland-tegenterrorisme.nl/lokaalbestuur.

De landelijke overheid doet veel aan terrorismebestrijding. De minister van Justitie is coördinerend minister voor terrorismebestrijding. Hij is met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verantwoordelijk voor de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb). In Nederland zijn ongeveer twintig organisaties actief om terrorisme te voorkomen en te bestrijden. De NCTb bestaat sinds 1 januari 2005 en coördineert de bestrijding van het terrorisme.

De landelijke overheid heeft de afgelopen jaren veel wetten gemaakt om terrorisme te bestrijden. Voorbeelden hiervan zijn de wet 'Terroristische misdrijven' en het wetsvoorstel 'Bestuurlijke maatregelen nationale veiligheid'.

In Nederland werken verschillende organisaties samen bij de bestrijding van terrorisme en radicalisering. Binnen de Contraterrorisme-box (CT-infobox) wisselen veel van die organisaties informatie uit over personen en netwerken die betrokken zijn bij terrorisme. Dit zijn de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD), het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het Openbaar Ministerie (OM) en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst / Economische Controledienst (FIOD-ECD).

Ook probeert de overheid websites en satellietzenders te bestrijden die radicaal materiaal over terrorisme aanbieden.

De NCTb maakt onderscheid tussen drie soorten terroristische dreiging:

- de algemene dreiging voor Nederland;
- de dreiging voor bedrijfssectoren die van vitaal belang zijn voor Nederland;
- de dreiging voor concrete doelwitten, zoals gebouwen of personen.

Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland (DTN):

De NCTb publiceert elke drie maanden het 'Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland' (DTN). Daarin beschrijft de NCTb de terroristische dreiging op dat moment. Ook behandelt de NCTb daarin belangrijke terroristische ontwikkelingen die zicht geven op de te verwachten dreiging in de nabije toekomst. De NCTb gebruikt hiervoor informatie van openbare bronnen, zoals kranten en internet, maar ook van inlichtingendiensten. De landelijke overheid gebruikt het DTN om beleid te ontwikkelen om terrorisme te bestrijden.

Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb):

Het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb) is een waarschuwingssysteem voor de overheid en bedrijven. Het ATb waarschuwt ministeries, provincies, gemeenten, politie, inlichtingendiensten en bepaalde bedrijfssectoren als er een verhoogde terroristische dreiging is voor een specifieke bedrijfssector. Daardoor kunnen overheid en bedrijven snel de juiste beveiligingsmaatregelen nemen.

Stelsel bewaken en beveiligen:

Het doel van dit stelsel is het beveiligen van concrete doelwitten, zoals gebouwen of personen, tegen (terroristische) dreiging. De NCTb coördineert het stelsel bewaken en beveiligen.

1. WIE IS VERANTWOORDELIJK VOOR DE BESTRIJDING

VAN HET TERRORISME?

De landelijke overheid doet veel om een terroristische aanslag te voorkomen. De minister van Justitie is coördinerend minister voor terrorismebestrijding. Hij is met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verantwoordelijk voor de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb). Deze organisatie coördineert de bestrijding van het terrorisme. In Nederland zijn ongeveer twintig organisaties actief om terrorisme te voorkomen en te bestrijden. De NCTb bestaat sinds 1 januari 2005.

2. HOE DELEN DE VERSCHILLENDE ORGANISATIES HUN

INFORMATIE?

Verschillende landelijke organisaties delen hun informatie over personen en netwerken die betrokken zijn bij terrorisme en radicalisering. Ze doen dat in de Contraterrorisme-infobox (CT-infobox). Dat is een samenwerking van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD), het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het Openbaar Ministerie (OM) en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst / Economische Controledienst (FIOD-ECD).

Deze organisaties bundelen relevante informatie uit hun bestanden. Zo kunnen ze informatie vergelijken en analyseren. De samenwerkende organisaties beoordelen de informatie vanuit hun verschillende disciplines. Ze geven elkaar advies over de maatregelen die nodig zijn, bijvoorbeeld een persoonsgerichte of vreemdelingenrechtelijke aanpak. De CT-infobox geeft zelf geen informatie aan andere instellingen, dat doen de deelnemende organisaties. Daardoor krijgen lokale overheden zelf niet te maken met de CT-infobox.

3. HOE BESTRIJDT DE OVERHEID HET TERRORISME?

De Nederlandse regering heeft de afgelopen jaren veel wetten gemaakt om terrorisme te kunnen bestrijden. Een voorbeeld hiervan is de wet 'Terroristische misdrijven'. Deze wet is op 10 augustus 2004 in werking getreden. De wet is vervolgens uitgebreid. Sinds 1 februari 2007 kan de politie makkelijker bijzondere opsporingsmethoden gebruiken, bijvoorbeeld: observatie, infiltratie, pseudokoop en telefoontap. De politie heeft niet langer een redelijk vermoeden nodig van een strafbaar feit om deze methoden te gebruiken. Nu is het voldoende als de politie een aanwijzing heeft dat iemand een terroristische aanslag voorbereidt.

Op bepaalde plaatsen mag de officier van justitie voortaan ook mensen preventief laten fouilleren of voertuigen en voorwerpen laten onderzoeken. De officier van justitie mag ook veel makkelijker informatie verzamelen over groepen die misschien een aanslag voorbereiden. Daarnaast mag de politie verdachten voortaan veel eerder arresteren. De politie hoeft nu geen ernstige bezwaren meer te hebben om iemand te arresteren bij verdenking van een terroristisch misdrijf. Een redelijk vermoeden van schuld is nu voldoende.

Sinds 1 november 2006 is de wet 'Afgeschermde getuigen' van kracht. Voortaan kunnen medewerkers van de inlichtingendiensten anoniem getuigen bij een rechter. De officier van justitie kan daardoor makkelijker informatie van de AIVD en de MIVD gebruiken als bewijs in rechtszaken. Ook het wetsvoorstel 'Bestuurlijke maatregelen nationale veiligheid' van maart 2007 biedt mogelijkheden om de bewegingsvrijheid van potentiële terroristen te beperken. Zo kan de overheid iemand verplichten zich regelmatig te melden op het politiebureau of iemand verbieden om vlakbij bepaalde personen te komen, of in de buurt van gebouwen zoals Schiphol of het Binnenhof. De Eerste Kamer moet het wetsvoorstel nog goedkeuren.

Welke activiteiten die met terrorisme te maken hebben, zijn strafbaar in Nederland?

- Het plegen van terroristische misdrijven. De maximale gevangenisstraffen voor veel misdrijven zijn hoger als de dader een terroristisch doel heeft. Dit geldt bijvoorbeeld voor misdrijven als: doodslag, zware mishandeling, kaping of ontvoering.
- Het samenspannen om een terroristisch misdrijf te plegen. Justitie moet aantonen dat de verdachte samen met anderen heeft afgesproken een terroristisch misdrijf te plegen. Voor een veroordeling is het niet nodig dat de verdachten het misdrijf al hebben gepleegd.
- Het dreigen met een terroristisch misdrijf (artikel 283, derde lid van het Wetboek van Strafrecht).
- Alle activiteiten met explosieven of materiaal dat radioactief is (artikel 33a van het Wetboek van Strafrecht).
- Het oprichten, leiden en deelnemen aan een terroristische organisatie. Een terroristische organisatie heeft als doel het plegen van terroristische misdrijven. De wet bedoelt met deelnemen ook het geven van financiële of materiële steun en het werven van geld of mensen voor een terroristische organisatie (artikel 140a van het Wet van Strafrecht).
- Het werven van mensen voor de jihad, de gewapende strijd van de islam (artikel 205 van het Wetboek van Strafrecht).
- Het aanzetten tot haat (artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht).

Vreemdelingrechtelijke aanpak

De IND gebruikt het vreemdelingenrecht bij de bestrijding van terrorisme. De IND werkt samen met de Vreemdelingenpolitie, de Koninklijke Marechaussee, de grensbewaking van de Zeehavenpolitie, en de gemeenten. De IND neemt deel aan de CT-infobox. De Vreemdelingenwet en de Rijkswet op het Nederlanderschap geven de IND een wettelijke basis om maatregelen te kunnen nemen.

De IND heeft een 'Unit Speciale Zaken'. Deze eenheid geeft informatie en advies aan andere organisaties. Ook ontwikkelt deze eenheid vreemdelingenbeleid om terrorisme te bestrijden. De IND kan verschillende maatregelen nemen, zoals het intrekken van een verblijfsvergunning, of het ongewenst verklaren van een vreemdeling. De IND kan dat niet zomaar doen. Dat kan alleen als de vreemdeling een gevaar is voor de openbare orde of voor de nationale veiligheid. De IND heeft hiervoor een ambtsbericht nodig van de AIVD of een uitspraak van de rechter. Of de vreemdeling moet illegaal in Nederland zijn.

4. HOE BESTRIJDT DE OVERHEID WEBSITES EN SATELLIETZENDERS DIE AANZETTEN TOT HAAT?

Op internet kunnen mensen makkelijk toegang krijgen tot radicaal materiaal en informatie (teksten, foto's en filmpjes) over terrorisme en gebeurtenissen in conflictgebieden. Ook kunnen rekruteurs via chatrooms op internet eenvoudig andere mensen beïnvloeden.

De overheid wil inzicht krijgen in deze problematiek om internetgebruik voor radicale en terroristische doelen te bestrijden. De landelijke overheid ontwikkelt daarom een werkwijze om radicale informatie op internet structureel en systematisch aan te pakken.

Er is op internet een Meldpunt Cybercrime. Iedere internetgebruiker kan daar radicale en terroristische uitingen op internet melden. Het meldpunt geeft deze informatie door aan het OM, de politie en de inlichtingendiensten. Deze organisaties onderzoeken de informatie en ondernemen zonnodig actie.

De landelijke overheid werkt ook aan mogelijkheden om de toegang te blokkeren tot ongewenste informatie op het internet. Het is belangrijk dat Nederland op dit punt internationaal samenwerkt, bijvoorbeeld door het uitwisselen van kennis en ervaringen. Maar bijvoorbeeld ook binnen het Europese project 'Check the web'. Dit is een samenwerkingsverband van de lidstaten van de Europese Unie. De lidstaten houden open bronnen op internet in de gaten en wisselen informatie uit binnen de andere lidstaten.

Radicale en terroristische uitingen kunnen ook via satellietzenders worden uitgezonden. De overheid onderzoekt hoe we dit soort satellietzenders kunnen weren uit Nederland. Het kabinet wil hiervoor de Mediawet aanpassen.

5. WELKE SYSTEMEN ZIJN ER OM MET EEN TERRORISTISCHE DREIGING OM TE GAAN?

De NCTb maakt onderscheid tussen drie soorten terroristische dreiging:

- de algemene dreiging voor Nederland;
- de dreiging voor bedrijfssectoren die van vitaal belang zijn voor Nederland;
- de dreiging voor concrete doelwitten, zoals gebouwen of personen.

De NCTb heeft voor elke dreiging een systeem gemaakt waarmee de overheid op tijd beveiligingsmaatregelen kan nemen:

Drie systemen om met een terroristische dreiging om te gaan	
Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN)	Het DTN geeft een beeld van de potentiële dreiging voor Nederland. Hiermee kan de overheid beleid formuleren om terrorisme te bestrijden.
Alerterings- systeem Terrorisme- bestrijding (ATb)	Dit systeem is gericht op de dreiging voor vitale bedrijfssectoren en vormt de basis voor maatregelen door bedrijfssectoren en overheden.
Stelsel bewaken en beveiligen	Dit stelsel is gericht op een dreiging tegen personen of gebouwen. De overheid kan hiermee beveiligingsmaatregelen treffen.

6. WAT DOET DE OVERHEID BIJ EEN TERRORISTISCHE DREIGING TEGEN EEN BEDRIJFSSECTOR?

Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb)

Het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb) is een waarschuwingssysteem voor de overheid en bedrijven.

Het ATb waarschuwt ministeries, provincies, gemeenten, politie, inlichtingendiensten en bepaalde bedrijfssectoren als er een verhoogde terroristische dreiging is voor een bepaalde bedrijfssector. Daardoor kunnen overheid en bedrijven snel de juiste beveiligingsmaatregelen nemen.

Het Alerteringssysteem heeft vier niveaus: het basisniveau, een lichte dreiging, een matige dreiging en een hoge dreiging. De maatregelen verschillen per niveau en per sector. Bij het basisniveau gaat het om maatregelen die horen bij de normale bedrijfsvoering. Hoe hoger het niveau, hoe zwaarder en ingrijpender de maatregelen zijn.

Lichte dreiging op het spoor

Op 9 september 2005 verhoogde de minister van Justitie het alerteringsniveau voor de spoorsector van het basisniveau naar een 'lichte dreiging'. Daardoor kwam er meer toezicht op het station en surveilleerde de politie vaker bij stations. De NS vroeg het personeel om alert te zijn op verdachte gebeurtenissen en riep treinreizigers op hun bagage niet onbeheerd achter te laten. Na enige tijd bracht de minister van Justitie het niveau weer terug naar het basisniveau.

De overheid sluit bedrijfssectoren aan op het ATb als ze van vitaal belang zijn voor Nederland. Dat betekent dat bij uitval van de activiteiten van deze sectoren, er kans is op groot-schalige maatschappelijke ontwrichting. Bijvoorbeeld door grote economische schade of doordat de nationale veiligheid in gevaar komt. Of als ze een aantrekkelijk doelwit zijn voor terroristen. De alerteringsniveaus van de aangesloten bedrijfssectoren staan op www.nctb.nl/alertering.

Aangesloten bedrijfssectoren ATb vanaf 1 juli 2007

1. Luchthavens
2. Zeehavens
3. Drinkwatersector
4. Spoorsector
5. Gassector
6. Elektriciteitssector
7. Nucleaire sector
8. Stads- en streekvervoer
9. Financiële sector
10. Oliesector
11. Chemiesector
12. Tunnels en waterkeringen
13. Publieksevenementen
14. (Internationale) hotels

De minister van Justitie besluit over de verhoging of verlaging van het alerteringsniveau. Hij overlegt hierover met de minister van BZK. De minister baseert zich daarbij op de analyses van de NCTb. Voor de minister een besluit neemt, overlegt hij eerst met de meest relevante partijen, zoals de politie, de bedrijfssector en de gemeente. Samen met de NCTb geven zij adviezen over de maatregelen die nodig zijn. De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van lokale overheidsmaatregelen; de uitvoering gebeurt door de politie. Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de maatregelen die zij kunnen nemen. Deze maatregelen kunnen ook gevolgen hebben voor het publiek en voor bedrijven die niet zijn aangesloten op het ATb.

De volgende organisaties worden geïnformeerd als de minister van Justitie het alerteringsniveau van een sector verhoogt of verlaagt:

- de betrokken bedrijfssector
- de politie
- het Openbaar Ministerie
- de gemeente waarop de dreiging betrekking heeft

Stelsel bewaken en beveiligen

Het doel van het stelsel bewaken en beveiligen is het beveiligen van concrete doelwitten, zoals gebouwen of personen, tegen een (terroristische) dreiging. Het stelsel bewaken en

beveiligen geldt voor alle vormen van dreiging, niet alleen terroristische dreigingen. De NCTb coördineert het stelsel bewaken en beveiligen.

Personen, organisaties en bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid. Dat is het uitgangspunt van het stelsel bewaken en beveiligen. Soms is de dreiging zo groot dat personen, organisaties of bedrijven zelf geen weerstand kunnen bieden aan de dreiging. De driehoek (burgemeester, hoofdofficier van Justitie en de korpschef) is dan als eerste verantwoordelijk voor de beveiliging van personen, organisaties en locaties.

De Coördinator Bewaking en Beveiliging (CBB) van de NCTb is verantwoordelijk voor het besluiten tot bewakings- en beveiligingsmaatregelen in het rijksof domein én kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan de driehoek. Dat heet het rijksof domein. Bij het rijksof domein horen bijvoorbeeld leden van het Koninklijk Huis, politici, buitenlandse staatshoofden, ambassadeurs en bepaalde personen die werken in de strafrechtpleging. Ook de woon- en werkvertrekken van deze personen horen bij het rijksof domein. Er is een lijst waarop staat welke personen, objecten en diensten horen bij het rijksof domein. Deze lijst is verdeeld in twee categorieën. Bij de eerste categorie horen mensen die standaard worden beveiligd. Ook als er geen dreiging bekend is. Bij de tweede categorie horen mensen die alleen worden beveiligd als er sprake is van dreiging of risico. De driehoek kan een verzoek indienen bij de landelijke overheid om iemand tijdelijk op te nemen in het rijksof domein.

De Coördinator Bewaking en Beveiliging (CBB) van de NCTb is verantwoordelijk voor het rijksof domein. De besluitvorming over de bewaking en beveiliging van een burgemeester, een hoofdofficier van justitie of de korpschef van het regionale korps gebeurt ook op landelijk niveau. Als de beveiliging gebeurt vanuit de handhaving van de openbare orde, dan functioneert de CBB onder de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. Bij het voorkomen van strafbare feiten (bijvoorbeeld door persoonsbeveiliging) valt de CBB onder verantwoordelijkheid van de minister van Justitie.